

Muhamed Bajramović, akademski slikar,
 Muzeja grada Zenice
 Bosna i Hercegovina

VRANDUK - ISKUSTVA SARADNJE MUZEJA GRADA ZENICE I TURISTIČKIH ORGANIZACIJA

Uvod

Bosna i Hercegovina je od 1992. do 1996. godine bila suočena sa zastrašujućim genocidom i urbicidom. U poslijeratnom razdoblju su se ukazale sve strahote i posljedice razaranja u svim segmentima društva, pa tako i na resursima bogatog kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Bosne i Hercegovine. Te posljedice bi bile daleko veće da nije bilo entuzijazma i ljubavi najvećeg broja muzejskih radnika, preparatora, kustosa i naučnih radnika, koji su ispred granata sklanjali eksponate i na sve moguće načine ih čuvali od uništenja.

U poslijeratnom periodu muzejski radnici su se našli u veoma složenim uslovima:

1. Bosna i Hercegovina je podijeljena na dva entiteta, čime se i sve institucije koje se bave zaštitom i muzejskom djelatnošću dijele po istom principu.
2. Preuređenje lokalne uprave na administrativnom i političko-teritorijalnom planu (formiranje Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine, kantona-upanija i ustrojavanje općinskih područja), dovelo je do promjene upravne strukture.
3. Nepostojanje upravnog i pravnog oblika zaštite na nivou države.
4. Sukob interesa vladajućih stranaka i njihova politika, rezultirala je propadanjem i stradanjem objekata i predmeta kulturne baštine koji ne odgovaraju dnevno-političkim interesima.
5. Nedostatak stručnog kadra.
6. U ekonomski uništenoj Bosni i Hercegovini nisu se mogla planirati značajnija sredstva za obnovu i zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa, kao i stvaranje materijalnih i prostornih uslova za normalan rad postojećih institucija.

U takvim okolnostima se našao i Muzej grada Zenice. Mali broj uposlenih je prepoznao prioritete zadatke i sa Upravnim odborom je odredio ciljeve i projekte:

1. Prioritetni cilj je zaštititi postojeće zbirke.
2. Uraditi projekat budućeg Muzeja grada Zenice s lokalnom upravom i obezbijediti potrebna finansijska sredstva.
3. U saradnji sa Zavodom za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa

3. U saradnji sa Zavodom za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Federacije Bosne i Hercegovine uraditi projekte prioritete zaštite najvažnijih objekata kulturne baštine Zeničko-dobojskog kantona.
4. Ostvariti komunikaciju sa građanima Zenice i dobiti njihovu podršku za realizaciju projekta.

Usponi, padovi

Godine 1999. smo započeli saradnju sa Zavodom za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Federacije Bosne i Hercegovine. Uradili smo projekat restauratorsko-konzervatorskih radova za *Stari grad Vranduk* i izvršili najnužniju zaštitu. Sredstva u iznosu od 40.000,00 KM obezbijedilo je Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona.

Moramo priznati da tada nismo ni razmišljali o ključnim riječima koje je dr. Renata Tomljenović navodi "*kulturni turizam, planiranje, marketing*",¹⁾ niti smo razmišljali kao što to čini Ivo Moroević "*o održivom razvitku u zaštiti kulturne baštine*".

Iskustvo koje smo prošli od 1999. godine do danas, potvrđuje da smo spontano, u saradnji s Turističkom zajednicom općine Zenica i Mjesnom zajednicom Vranduk, bili na tragu promišljanja navedenih autora.

U 2005. godini očekujemo da zaživi projekat za održivi razvitak u zaštiti kulturne baštine Starog grada Vranduka.

Dviejhiljade i druge, 2003. i 2004. godine, nastavili smo restauratorsko-konzervatorske radove na Starom gradu Vranduku, vodeći računa o memoriji pohranjenoj u stvarima i objektima.

U citadeli su stvoreni uslovi za organizaciju dramskih i filmskih predstava, koncerata, muzejskih i likovnih izložbi, kao i održavanje radionica različitih sadržaja. U velikoj i maloj kuli je urađena infrastruktura (kanalizacija, vodovod, elektro instalacije), mini kuhinja i postavljen odgovarajući mobilijar za ugostiteljske sadržaje. Ispred male kule je planirana ljetna bašta.

Uporedo s izvođenjem radova, organizovali smo nekoliko kulturnih programa:

- Izložbu akademskog slikara Salima Obralića povodom obilježavanja "Dana evropskog kulturnog naslijeđa";
- Nekoliko izložbi Društva likovnih umjetnika Zenice;
- Dramsku predstavu "Sarajevski tabut" Abdulaha Sidrana, u izvođenju Bosanskog narodnog pozorišta Zenica;
- Koncert Omladinskog hora iz Zenice; i
- Dramske i likovne radionice učenika osnovnih škola "Hasan Kikić" i "Mak Dizdar" iz Zenice.

Finansijska sredstva za realizaciju ovih projekata, obezbijedila je Turistička zajednica općine Zenica, u iznosu od 60.000,00 KM, potom Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona, u iznosu od 35.000,00 KM i Muzej grada Zenice, u iznosu od 40.000,00 KM.

1) Dr Renata Tomljenović, Institut za turizam, Zagreb, *Od turizma i kulture do kulturnog turizma*, izlaganje sa Savjetovanja Kulturno naslijeđe u funkciji turističke ponude, Tuzla, 4. 12. 2004.

Sve aktivnosti je vodio Muzej grada Zenice, s ciljem stvaranja uslova za održivi razvitak zaštite kulturne baštine koji treba omogućiti trajniji život materijalnih tragova prošlosti, cijelo naselje Starog grada Vranduka učiniti zanimljivom i atraktivnom turističkom destinacijom.

Da bi se taj potencijal razvio, kako navodi dr. Renata Tomljenović *"nužno je osvjestiti značenje baštine u očima zajednice, gospodarstva i naravno posjetitelja, te prihvatiti činjenicu da tri ključna čimbenika i sudionika imaju zajednički cilj, a to je korist"*.²⁾

Polazeći od takvih konstatacija, Muzej grada Zenice je postavio nekoliko ciljeva:

1. Pokrenuti kampanju za unapređenje upravnog i pravnog oblika zaštite na nivou države i odrediti titulare.
2. U 2005. godini staviti u funkciju restaurirane objekte uz prpratne sadržaje (caffè, nacionalna jela, suveniri).
3. Ostvariti saradnju sa pedagozima i direktorima osnovnih i srednjih škola i ponuditi im prostore za cjelodnevnu upotrebu, uz mogućnost izvođenja vlastitih kulturnih programa (dramske predstave, koncerti, časovi historije, časovi u prirodi, likovne radionice, kros takmičenja i dr.).
4. Osmisliti zanimljiv kulturni program za ciljnu grupu posjetilaca (dramske predstave, koncerti i filmske projekcije).
5. Muzej grada Zenice mora stalno raditi na poboljšanju komunikacije sa svim ciljnim grupama. Prilikom planiranja i organizovanja kulturnih projekata, koristiti najsavremenije oblike prezentacije, koristeći pozitivna iskustva savremenih muzeja i vodeći računa o senzibilitetu svih pet čula koja čovjek rađanjem stiče.

U slijedu navedenog, Muzej grada Zenice je pokrenuo nekoliko inicijativa na osnovu kojih su donesene značajne odluke. Odluka o izradi prostornog plana Starog grada Vranduka, na sjednici Općinskog vijeća Zenica i uvrštavanje Starog grada Vranduka u program regionalnog razvoja.

"Realizirani projekti i postavljeni ciljevi polaze od pretpostavke da samo zaštićena, uređena i dobro prezentirana baština predstavlja razvojni resurs koji se može plasirati tržištu u smislu turističke ponude. Na taj se način vrednovanje prošlosti pretvara u izvor budućih vrijednosti u okviru cjelovitog razvoja određene regije" kaže T. Stepinac Fabijanić.

Nadamo se da ćemo, u saradnji s navedenim institucijama i sa lokalnim stanovništvom naselja Starog grada Vranduka, korak po korak, doći do zajedničkog cilja, a to je korist.

2) Isto